

Metafyzika

Ladislav Hejdánek

This is a part of the original document:

[2003](#)

jedná se o část původního dokumentu:

[2003](#)

- ◆ myšlenkový deník – záznam, česky, vznik: 20. 11. 2003
- ◆ philosophical diary – record, Czech, origin: 20. 11. 2003

Metafyzika

Termín „metafyzika“ nemá filosofický původ; jeho filosofická interpretace je dodatečná a není od samého počátku ve shodě s tím, jak bylo slovo utvořeno (META znamená ‚vedle‘ ve smyslu ‚za‘, a to v nějaké řadě). Později bylo toto META filologicky nesprávně překládáno do latiny jako ‚supra‘, tedy ‚nad‘. To se prosadilo a vžilo do takové míry, že dnes slýcháme a čteme třeba o metavědách, přičemž se tím myslí vědy vyššího stupně v hierarchii zcela jiné povahy (např. filosofie vědy je redukována na jakousi „nadvědu“, tedy vědu vyšší obecnosti, takže je zbavena základního charakteru filosofie). I když se v novodobé i moderní filosofii vyskytly četné pokusy, jak interpretovat metafyziku jinak a pozitivně, převážilo povědomí o tom, že metafyzika je něčím naprosto zastaralým, náležícím minulosti a tedy pouhé historii. (Zejména se o to zasloužil pozitivismus a jeho různé odrůdy.) Přesto je cesta pro docela nová pojetí slova „metafyzika“ jistě otevřená, už proto, že bez stanovení nějakého nového významu toho termínu bude sám termín nadále přežívat a někteří (většinou nepřilíš dobře orientovaní) myslitelé se budou nadále dovolávat oněch starých, zvětšelych a nadále nedržitelných konotací. Bylo by však velmi záhodno se alespoň trochu vyrovnat s původními etymologickými kořeny. Především to bude nutně znamenat znovu vymezit význam slova FYSIS tak, aby se nadále nemohla nová „metafyzika“ vymezovat především svým poměrem k „fyzice“ v dnešním pojetí, tj. svým poměrem k současné exaktní přírodní vědě. To ovšem předpokládá, že se nově chápaná metafyzika bude moci vymezovat proti analogicky nově chápané filosofické „fyzice“ jakožto filosofické disciplíně, zabývající se jsoucný, která mají svůj počátek ve zrodu a zánik ve smrti, nikoli tedy „fyzikálními jevy“, jak je na ně orientována dnešní matematizující fyzika. Tato nová, filosofická ‚fyzika‘ vy se tedy pro pořádek měla buď psát jako ‚fysika‘ (což by ovšem mělo vést k příslušné změně i u termínu ‚metafysika‘) nebo by měl být možná zvolen jiný termín, nicméně zase pravopisně odlišený, totiž ‚fysiologie‘ ve smyslu filosofické disciplíny – LOGU – o FYSIS. Pak by název ‚metafyzika‘ (případně ‚metafysika‘) odkazoval k oboru (nebo oborům), jež by se zabývaly tím, co nemůže být pojato jako spjaté s FYSIS v onom obnoveném či revidovaném chápání – a to by muselo být nějak vymezeno. Zajisté však nikoli tak, že to, co nevzniká (nevzniklo) zrodem, neroste a nezaniká smrtí, by bylo znovu vymezeno jako „nevzniklé a nezanikající“ ve smyslu „věčné“, a ovšem také nikoli jako pouhé ‚hromady‘, jež sice vznikají a zanikají, ale nikoli zrodem a smrtí, nýbrž bez sjednocující ‚vlády‘ LOGU. Co by tedy zbývalo ? Jedině ‚nejsoucí‘, ovšem nikoli v tomto ‚plném‘ rozsahu jako opak ‚jsoucího‘, nýbrž jako ‚přicházející‘. V tomto smyslu by pak ‚metafyzika‘ mohla být vymezena jako filosofická disciplína (nebo více filosofických disciplín), soustředěných především na tzv. ryzí nepředmětnosti, případně na nepředmětnou stránku „konkrescentních“ skutečností, jež jsou srostlicemi předmětné stránky se stránkou předmětnou.

(Praha, 031120-2.)